

ΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

74

Ἡ Ἑλληνὶς μητέρα. *)

Κρεμασμένο εἶναι τὸ σπαθὶ κοντὰ στὴν κούνια, ὃ ἀποκοιμισμένο παιδί μου, ἀλλὰ τὸ χέρι, ποῦ τὸ ἔσφιγγε στὴ νίκη δὲν εἶναι πειὰ ἔδω. **Μακρὺς ὁ λάκος π' ἀνοιξε ὡς κλεῖ τὸ γιγαντά μου.** ¹⁾

Χωρὶς ἄλλο στὲς κοιλάδες καὶ στὰ βουνὰ τρέχουν οἱ καλνοὶ ἀπὸ τὲς ἀτελείωτες μάχες. Ἀλλὰ τὸ ἀμέριμνο κορμάκι, ποῦ τώρα κουνῶ μὲ τὸ χέρι μου, αὔριο θὰ γίνῃ δύναμι ποῦ θὰ τὴν διευθύνῃ ὁ νοῦς καὶ ἔτσι τὸ στήθος θὰ εἶναι ἐντελῶς γυμνασμένο στὸν πόλεμο γιὰ νὰ ἀντισταθῇ στὲς σαῖτιες τῆς Μοίρας. Ἀτελείωτη εἶναι ἡ φαρέτρα της, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀδειάζει ἀπίνω σὲ ὅλους. Ἡ βροχὴ τῶν σαῖτιων της πέφτει στὰ ὕψη τῶν παλληκαριῶν, ποῦ σταθεροὶ ἐκεῖ δέχονται στὸν ἀγῶνα πῶς ἔχουν θεϊκὴ καταγωγή.

Ὅ,τι καὶ ἂν χάνῃ κανεὶς, τὴ χαρά, τὰ πλούτη τὰ βασιλεία τίποτε δὲν σημαίνει, ἂν ἡ ψυχὴ μένει ὁλόρθη. Ἀγνατεύει αὐτὴ τριγύρω της τὲς καταστροφὲς χαμογελώντας καὶ τὰ ἐρείπια ἀνθίζουν λίγο, λίγο.

Ἀνθίζουν ὁλοῦθε ἕως τὸν τάφο. Καὶ κεῖ ἀκόμη στὴ σκοτεινὴ σκόνῃ ξεφυτρώνουν τοῦ Παραδείσου τὰ ἀνθη. Κάμε γλήγωρα, ἀγαπημένο μου βάρους τοῦ κόρφου μου καὶ τῆς ἀγκαλιᾶς, νὰ μεγαλώσῃς, γιὰ νὰ γίνῃς τρομερὸ βάρους ἐκεῖ, ποῦ ὁ χείμαρρος τοῦ ἔχθρου μουγκρίζει. Τὸ χέρι σου δὲ θὰ ἀγκαλιάσῃ πειὰ τὸ λαιμό μου, ἀλλὰ τὸ ὀλεθροφόρο αὐτὸ σπαθί..

Ἔτσι οἱ δύνამες τῆς Μοίρας ἂν καὶ τρανές, καὶ ἂν πέσῃς στὴ μάχῃ, μένουν ὅπως τὰ λιχνίσματα τῆς κούνιας, ποῦ τώρα σὲ ἀποκοιμίζουν. Κάμε γλήγωρα νὰ μεγαλώσῃς μὴ δίχως μάννα μένῃς. Αὐτὴ θὰ ζῶσθι τὸ σπαθί, ἀποκάτω στοὺς μαστοὺς. **Σημαία καὶ σπαθί, ψυχὴ καὶ νίκη.** Αἰσθάνομαι μέσα μου τὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα σου. Βλέπω ποῦ τριγυρίζομαι ἀπὸ πολλὰς Ἀμαζόνες. Κάνεις στὴ μάχῃ δὲν ρωταίει ἂν εἴναι ἄνδρας ἢ γυναῖκα. Κύντα τοὺς λάκκους, ἀλλὰ τί μπορεῖς νὰ ἰδῇς! Ἀμέτρητοι λάκκοι εἶναι γεμάτοι ἀπὸ πεθαμένους μας: Πέφτουν τὰ κορμιά, ἀλλὰ μένει τὸ ἔργο γιὰ τὴν πατρίδα. Ὅλα τὰ στήθια ἔχουν μονάχα αὐτὴ τὴν ἀναπνοή, ποῦ γίνεται γενικὴ φλόγα πολέμου, ποῦ τρυγίζει στὴ γῆ καὶ στὴ θάλασσα καὶ σοῦ κάνει νὰ σκιρτᾷ ἡ κούνια. Σκίρτα, ὦ κούνια, μὲ εὐχάριστη εὐχὴ γιὰ τὸ μέλλον. Γλυκά, γλυκά ἢ τύχῃ μου χαμο-

*) Τὰ παρακατιόντα ὑπ' ἀριθμὸν 74, 75, 76, 77 78 εἶναι εἰς πεζὸν λόγον, καὶ ὁ ποιητὴς ἤθελε νὰ τὰ στιχουργήσῃ, ἀλλ' ὁ θάνατος τὸν ἠμπόδισε.

1) Ἡ ἔκφρασις αὐτὴ εὐρέθῃ ἐλλήνιστι γραμμένη ἀπὸ τὸν Σολωμόν.

γελάει, γιὰτὶ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἀνοίγουν τὰ ἀγαπητὰ βλέφαρα καὶ ἀφίνουν νὰ φαίνεται τὸ χαμόγελο τῆς ματιᾶς ποῦ γιὰ ὅλους εἶναι ἀβέβαιο καὶ τρομαχικὸ, ἔξωρα ἀπὸ μέ. Ἐλα, ἀγαπητὸ βλαστάρι τοῦ σπλάχνων μου. Θὰ ἀπομακρυνθῶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σπίτι γλήγωρα, γιὰ νὰ σοῦ χαϊδέψῃ τὸ μέτωπο ὁ καπνὸς τῆς μάχης καὶ νὰ ἀναπνέσῃς πολὺ καὶ βαθειὰ τὸ ἀναμμένο μπαρουτὶ τοῦ ἀφανισμοῦ.

75

Ἡ σκεπασμένη γυναῖκα

Ἐνα ὄνειρο γεμάτο ἀπὸ παλλομένη ζωὴ μοῦ ἔδειξε στὸ μυστικὸ του αἰθέρα μιὰ Μορφή, ποῦ ἂν καὶ σκεπασμένη μὲ βέλο, σὲ ὅλα ἐφαίνετο θεῖα, καὶ σὲ αὐτὴ τὴ στάσι τὴν ἀκίνητη.

Πέσμου, μοναδικὴ ξένη τοῦ ἀληθινοῦ κόσμου, ἂν ἡ φίλη τῆς καρδιάς μου ἐσώθηκε καὶ ἂν τὸ λαμπρότερο στεφάνι τοῦ οὐρανοῦ εἶναι στὸ κεφάλι σου καὶ τὸ φίλημά μου, τὸ φίλημά μου στὰ πόδια σου. Πειὸ μεγάλη μιὰς γιορτῆς τοῦ οὐρανοῦ, ποῦ ἀπὸ τριαντάφυλλα νὰ ἐσκέπαζε τὴ θάλασσα, πλουσιότερη ἀπ' αὐτὴ εἶναι μιὰ μικρὴ λέξι θεϊκὴ, ποῦ στὴν ἀκοὴ τοῦ ἀνθρώπου μπαίνει. Πές μου ἂν ἐσώθηκε γιὰτὶ ἄκουσα ἀπὸ στόματα πλασμένα ἄγρια ποῦ στὰ ἄπλαστα μάτια τὸ χιόνι εἶναι ἀκάθαρτο. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ, ποῦ ὁ τάφος ἐκρυψε τὴν ὄψιν της ἀπ' τὸν κόσμον, ποῦ μὲ ἀναγαλλίασι καὶ ἀγάπῃ ἔβλεπε τὴν πορεία τῆς ζωῆς της καὶ ἐσκόρπασε τὸν ἔπαινο, δοξασμένο ἄνθος τῆς ἀνθρωπίνης εὐγλωττίας, μὲ κατεβασάνισε αὐτὴ ἡ ὑποψία, καὶ ἀκόμη περισσότερο ἡ ἀδυναμία νὰ τὴ λύσω. Τότε κίθε πρᾶγμα καλὸ στὴ ζωῇ, ἦτο ἀβέβαιο στὰ μάτια μου, ὅπως τὴ νύχτα στὴν ἐκκλησίᾳ τὸ ἀκοιμητὸ φῶς, σὰν εἶνε ἔτοιμο νὰ σβύσῃ θαμπυρίζοντας ἀναδένεται καὶ σαλεύουν τρεμουλιστά αἱ εἰκόνες τῶν Ἀγίων, αἱ πλάκες τῶν τάφων, καὶ ὅλα γύρω γύρω φαίνοντα ἔτοιμα νὰ χαθοῦν ἀπ' τὰ μάτια. Ἀλλ' ἡ Θεά, ποῦ τώρα μπρὸς μου στέκει, μπορεῖ, θὰ μπορέσῃ στὰ στήθια μου νὰ στήσῃ τὸν Παράδεισον ἢ τὴν Κόλασιν, γιὰτὶ αὐτὴ ἦταν καὶ εἶναι στὴν ψυχὴ μου ἐκεῖνον ποῦ στὸ σῶμά μου εἶναι ἡ ψυχὴ. Ἐγνώρισαν τὴν ἀγνότητα τοῦ ἔρωτός μας, ἢ ἡμέρες γεμάτες ἀπὸ ἥλιο, καὶ ἡ μακρυνὲς νύχτες ποῦ μαζί ἐπεράσαμε. Κάνεις ποτὲ δὲν τὸ ἔμαθε, οὔτε θὰ τὸ μάθῃ κάνεις. Ἦταν πηγὴ ποῦ ἔτρεχε δίχως τοῦ φλοίσβου τῶν ἡχων μυστικά. Ἡ ὠραιότης τῶν σκέψεων, αἰσθημάτων, κινήσεων καὶ τῶν λέξεων, ἦταν μιὰ μελωδία μὲ τὴν ἀρμονία τῆς Μορφῆς ἐκείνης καὶ σὲ τόσο πλοῦτον ξάστερο ἐφαίνετο τὸ βάθος, ὅπως στὸ βάθος τῶν καθαρῶν καὶ βαθύων νερῶν τῆς θά-

λασας βλέπης τὴν ἀθάνατη πέτρα ντυμένη ἀπὸ πρασινάδα. Ἄπ' αὐτὴ ἀνάβρυξε ἡ ζωὴ καὶ με ἐκύκλωνε μὲ ἀκίνητη δύναμι ὅπως τῶρα μὲ κυκλώνει ὁ Θάνατος. Στὸ στήθος μου ἐχτύπα ὁ οὐρανὸς μὲ ὅλες τὲς φωνές του. Ἄλλ' ὅταν ἡ γῆ τοῦ τάφου ἀγγίζοντας τὸ λεῖψανό της ἔγεινε ναός, ὁ θάνατος, ὁ καθημερινὸς θάνατος, ἐφάνηκε στὸ κόσμον πρῶτον ἀπίστευτο καὶ νέο. Ἡ ὁμορφάδα τῶν γυναικῶν ἦτο γιὰ πολὺ καιρὸ ἀγνή καὶ θλιμμένη. Ὁ ἄνδρας ἔκλαψε καὶ ἐφάνηκε ἰσχνὸς σὰν τὴ γυναῖκα. Ἰσως θὰ καθήσουν ἐκεῖ τριγύρω της ἀγίασμένα τὰ ἀγνωστὰ κόκ-

καλά της. Ἰσως τὰ σκουλίκια δὲν θὰ γεννηθοῦν. Ἰσως δὲν θὰ λυώσῃ τὸ κορμὶ της ποτέ. Ἰσως θὰ εἶναι πάντα ὥραία καὶ ἐκεῖ μέσα. Ἰσως— τρελλὸς εἶμαι ;— ἴσως αὔριο θὰ ἀναστηθῇ ! Ἀλλὰ γιατί, μιλῶ ; γιατί ἂν ὅλα τὰ μεγαλεῖα κατέβαιναν στὰ πόδια μου καὶ τότε θὰ ἐζητοῦσα τὸ καλὸ μονάχα ἀπ' τὰ μάτια της.»

Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ἡ Μορφὴ ξεσκέπασε τὸ πρόσωπο καὶ ἐφάνηκε ἡ φίλη, δοξασμένη καὶ γελαστή.

Μετάφρασις ΣΠ. ΔΕ—ΒΙΑΖΗ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΜΗΝΟΣ

Ζάν Μορεάς — Ἀναμνηστικὴ πλάξ. — Ἡ ἡμέρα καὶ τὸ ἔτος τοῦ Σολωμοῦ. — Ὁ στέφανος τοῦ Ρήγα τοῦ Φερραίου. — Αἱ ἀρχαιότητες τῆς Ἀν. Μακεδονίας. — Ἡ Ἀγία Σοφία. — Τέχνη καὶ πολιτικὴ. — Εὐζωνος μούμια. — Τρεῖς συναυλίας.

ΖΑΝ Μορεάς ἦτο Ἕλληνας τὴν ψυχὴν — κατ' ὅλην του τὴν ζωὴν — πολιτογραφηθεὶς ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του Γάλλος ὑπὸ πῆκος. Ἐπὶ τῇ δεκάτῃ ἐπετεῖφ τοῦ θανάτου του ἐν Παρισίοις ἐμνήσθησαν αὐτοῦ θερμότατα. Αἱ περισσότεραι Γαλλικαὶ ἐφημερίδες, ἡ «Ἡλὼ τῶν Παρισίων», ὁ «Χρόνος», ἡ «Ἀξιὸν Φρανσαῖς» ὁ «Γαλάτης», ἡ νέα ἐπιθεώρησις «Ἀναγέννησις» καὶ ἄλλα περιοδικὰ ἐδημοσίευσαν μακρὰ ἄρθρα ἐξαίροντα τὸ ἔργον καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ποιητοῦ, ἡ δὲ «Revue Critique» καὶ ἡ «Minerve Française», ἐξέδωσαν εἰδικὰ τεύχη ἀφιερωμένα εἰς μνήμην του, μὲ κρίσεις ἐξεχόντων Γάλλων λογίων.

Αἱ Ἀθῆναι εἰς αἷς ἐγεννήθη καὶ ἔζησε τὰ νεανικά του ἔτη, καὶ ἔγραψε τὰ πρῶτα ποιήματα δὲν ἐμνήσθη τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Καμμία ἐπιμνημόσυτος τελετὴ. Μόνον ὁ Δῆμος Ἀθηναίων ἀπεφάσισε νὰ ἐντοιχίσῃ ἀναμνηστικὴν πλάκα εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων οἰκίαν ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ ποιητὴς τῶν «Τρυγῶνων καὶ Ἐχιδνῶν» καὶ τῶν «Stances». Ὁ Δῆμος καὶ ἄλλοτε ἐτίμησε τὸν Ἰωάννην Παπαδιαμαντόπουλον, ὀνομάσας μίαν Ἀθηναϊκὴν ὁδὸν μὲ τὸ φιλολογικόν του ὄνομα. Ἐγίνε πρὸ τινος καὶ μία διάλεξις ὑπὸ νεαροῦ ποιητοῦ ἐκ τῆς ὁμάδος τῶν «Νέων», ὁ δὲ συγγενὴς τοῦ Μορεάς κ. Μαλακάσης ἐξέδωκε μετάφρασιν τῶν «Στροφῶν». Ἐπίσημος ὅμως ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἡ Σωματείου φιλολογικὴ ἐορτὴ δὲν ἔγινε. Ἡ «Ἐταιρεία τῶν θεατρικῶν συγγραφέων» μόνον διὰ γεύματα ζώντων καὶ στεφάνους νεκρῶν ἀσχολεῖται.

*

Κάποιος λόγιος εὐφράνταστος προέτεινε νὰ ὀρισθῇ μία ἡμέρα γενικοῦ ἐράνου διὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Σολωμοῦ. Διὰ νὰ τιμηθῇ πραγματικῶς ἡ μνήμη τοῦ Ἑθν. ποιητοῦ πρέπει νὰ γίνῃ πρῶτα γνωστὸς εἰς τὸν λαόν, ὅστις ἤξεύρει μόνον τὴν πρώτην στροφὴν τοῦ ὕμνου. Τῆς ἡμέρας τοῦ Σολωμοῦ πρέπει νὰ προσηγηθῇ τοῦλάχιστον ἓν ἔτος συστηματικῆς ἐργασίας διὰ διαλέξεων, ἐκδόσεων, διδασκαλίας ἐν σχολείοις ὅπως γνωρίσωμεν ἐκεῖνον, ὅστις πρόκειται νὰ μαρμαρωθῇ.

*

Πολλάκις ἐδόθη δυστυχῶς ἀφορμὴ ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτῶν νὰ ἐκτραγωδηθοῦν τὰ βάσανα τῶν Ἑλλ. ἀνδριάντων. Γνωστὸς ἀστυνόμος τῆς καταδιώξεως εἶχαν χαρακτηρίσῃ ἀνικάνους τοὺς Ἀθηναίους λωποδύτας, ἀφοῦ δὲν εἶχαν ἀκόμη κλέψῃ τὸν ἐκ χρυσοῦς δάφνης στέφανον τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ρήγα Φερραίου. Οἱ λωποδύται δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀφήσουν τὸ ἐπάγγελμα τῶν ἐκτεθειμένων εἰς τὴν εἰρωνείαν, καὶ ἔκλεψαν ὅχι τὸν ἀστυνόμον, ἀλλὰ τὸν χρυσοῦν στέφανον. Καὶ ἡ ἐπέτειος τῆς Ἑθν. ἐορτῆς εὗρε τὸν Τυρταῖον τοῦ Ἀγῶνος μὲ τὴν κεφαλὴν γυμνὴν ἀπὸ τὸ κόσμημα τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης.

*

Οἱ Βούλγαροι ἐληλάτισαν καὶ ἐσύλησαν τὰς ἀρχαιότητας τῆς Ἀνατολ. Μακεδονίας καὶ ἄλλας μὲν ἐπώλησαν εἰς εὐτελεστάτην τιμὴν, ἄλλας δὲ μετέφεραν εἰς Σόφειαν. Ἐπίσης διήρπασαν κειμήλια τῶν Ἑλλήνων Ναῶν καὶ μονῶν. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία ἀπέστειλαν εἰδικὰ ἐπιτροπὰς εἰς Βερολίνον καὶ Βιέννην ὅπως λάβουν ὁπίσω ὅσα ἔργα τέχνης ἀφηρεθήσαν ἀπὸ τὰ καταληφθέντα μέρη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔπρεπε νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον ; Καὶ δὲν ἔπρεπε ἡ Ἐνωσις τῶν Βουλγάρων καλλιτεχνῶν καὶ συγγραφέων ἡ ὁποία ἔκαμεν ἐκκλησίαν πρὸς τὰς Μ. Δυνάμεις διὰ τὴν παλινόστησιν τῶν Βουλγάρων, νὰ κάμῃ ἐκκλησίαν πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπιστραφῶν τὰ ἑλλ. ἱστορικὰ κειμήλια μαζὶ μὲ τὰ ἀπελευθερούμενα ἐδάφη εἰς τὴν Ἑλλάδα ;

Καὶ κατ' ἄλλο συναφὲς μὲ τὴν εἰρήνην. Ἀ-